

Ed.

186. Frumvarp til laga

[133. mál]

um tekjustofna sveitarfélaga.

(Lagt fyrir Alþingi á 92. löggjafarþingi, 1971.)

I. KAFLI

Almenn ákvæði.

1. gr.

Tekjustofnar sveitarfélaga eru þessir:

- a. Fasteignaskattur.
- b. Framlög úr Jöfnunarsjóði.
- c. Útsvör.

Fer um tekjustofna þessa samkvæmt því, er lög þessi ákveða.

2. gr.

Auk tekna samkvæmt 1. gr. hafa sveitarfélög tekjur af eignum sínum, eigin atvinnurekstri og stofnunum, sem reknar eru í almenningsþágu, svo sem vatnsveitum, rafmagnsveitum, hitaveitum o. fl., enn fremur ýmsar aðrar tekjur, svo sem leyfisgjöld o. fl., allt eftir því, sem lög og reglugerðir mæla fyrir um.

II. KAFLI

Um fasteignaskatt.

3. gr.

Á allar fasteignir, sem metnar eru í fasteignamati, sbr. þó 5. gr., skal árlega leggja skatt til sveitarfélags, þar sem fasteign er.

Skattur þessi skal miðaður við fasteignamat og vera svo sem hér segir:

- a. $\frac{1}{2}\%$ af fasteignamati íbúða og íbúðarhúsa ásamt lóðarréttindum, erfðafestulanda og jarðeigna, sem ekki eru nytjaðar til annars en landbúnaðar, útihúsa og mannvirkja á bújörðum, sem tengd eru landbúnaði.
- b. 1% af öllum öðrum fasteignum, sem metnar eru í fasteignamati.

Heimilt er sveitarstjórn að innheimta álag á fasteignaskatt samkvæmt öðrum hvorum eða báðum stafliðum 2. málsgreinar þessarar greinar. Álag má ekki herra vera en 50% og þarf ekki að vera jafnhátt samkvæmt báðum stafliðum.

4. gr.

Sveitarstjórn annast álagningu og innheimtu skattsins, sem reiknast af heilum þúsundum matsverðs, og skal sleppa því, sem umfram er.

Eigandi greiðir skattinn, nema um leigujarðir, leigulóðir eða önnur sanningsbundin jarðarafnot sé að ræða. Þá greiðist skatturinn af ábúanda eða notanda.

Nú verður ágreiningur um gjaldskyldu eða gjaldstofn, og sker þá yfirfasteignamatsnefnd ríkisins úr. Úrskurði nefndarinnar má skjóta til dómstólanna.

Gjalddagi skattsins er 15. janúar, en heimilt er sveitarstjórn að ákveða, að skatturinn greiðist að hálfu þá og að hálfu síðar á árinu.

5. gr.

Undanþegin fasteignaskatti eru sjúkrahús, kirkjur, skólar, íþróttahús, endurhæfingarstöðvar, barnaheimili, félagsheimili og samkomuhús, sem ekki eru rekin í

ágóðaskyni, öryrkja- og elliheimili og heilsuhæli, þó ekki húsnæði slíkra stofnana, sem notað er til atvinnurekstrar, bókasófn og önnur safnhús, svo og hús annarra ríkja, að svo miklu leyti sem þau eru notuð af sendimönnum þeirra í milliríkjaerindum. Sama gildir um lóðir slíkra húsa.

Nú eru hús þau, sem um ræðir í 1. mgr. þessarar greinar, jafnframt notuð til annars en að framan greinir, svo sem til íbúðar fyrir aðra en húsverði, og greiðist skatturinn þá hlutfallslega miðað við slík afnot.

Heimilt er sveitarstjórn að lækka eða fella niður fasteignaskatt, sem efnalitlum elli- og örorkulífeyrisþegum er gert að greiða, enda hafi þeir sent sveitarstjórn skriflega beiðni um slíka ívilnun ásamt afriti af síðasta skattframtali sínu. Sama gildir um slíka lífeyrisþega, sem ekki hafa verulegar tekjur umfram elli- og örorkulífeyri.

6. gr.

Nú er afnotum fasteignar, sem metin er sem ein heild, þann veg háttað, að greiða ber fasteignaskatt af henni samkvæmt báðum gjaldflokkum 2. mgr. 3. gr., og skulu þá þeir, sem annast mat nýbygginga og endurbóta fasteigna, ákveða hlutfallslega skiptingu matsverðs slíkra eigna eftir afnotum.

7. gr.

Fasteignaskattinum fylgir lögveð í fasteign þeirri, sem hann er lagður á, og skal ásamt dráttarvöxtum í 2 ár frá gjalddaga ganga fyrir öllum öðrum veðkröfum, er á eigninni hvíla. Ef hús brennur, eftir að skatturinn er fallinn í gjalddaga, er sami forgangsréttur fyrir honum í brunabótafjárhæð hússins.

III. KAFLI

Um Jöfnunarsjóð sveitarfélaga.

8. gr.

Hlutverk Jöfnunarsjóðs er:

- a. Að greiða framlag til sveitarfélaganna samkvæmt ákvæðum þessa kafla.
- b. Að greiða úr sérstökum fjárhagserfiðleikum sveitarfélaga, samkvæmt ákvæðum sveitarstjórnarlaga.
- c. Að leggja út greiðslur þær milli sveitarfélaga, sem ríkissjóður ber ábyrgð á samkvæmt framfærslulögum, þar til þær hafa verið endurgreiddar af því sveitarfélagi, sem þær voru inntar af hendi fyrir.
- d. Að greiða aukaframlag, sbr. 15. gr.
- e. Að greiða fólksfækkunarframlag, sbr. 16. gr.
- f. Að greiða allt að 2% af tekjum sjóðsins til Sambands íslenskra sveitarfélaga og samtaka sveitarfélaga í einstökum landshlutum, samkvæmt nánari ákvörðun ráðherra.
- g. Að greiða árlega 15 milljónir króna til Lánasjóðs sveitarfélaga, sbr. lög nr. 35/1966.
- h. Að greiða útgjöld samkvæmt lögum nr. 54 6. apríl 1971, um Innheimtustofnun sveitarfélaga.

9. gr.

Tekjur Jöfnunarsjóðs eru þessar:

- a. Framlag úr ríkissjóði, sem nemur 8% af söluskatti þeim, sem innheimtur er í ríkissjóð skv. lögum nr. 10/1960, um söluskatt, svo og 5% af verðtollstekjum ríkissjóðs, samkvæmt lögum nr. 1/1970, um tollskrá o. fl.
Framlagið greiðist Jöfnunarsjóði ársfjórðungslega eftir á.
- b. Landsútsvör samkvæmt 10.—12. gr. laga þessara.

10. gr.

Landsútsvör greiða:

- a. Áfengis- og tóbaksverzlun ríkisins og Sölunefnd varnarliðseigna.
- b. Áburðarverksmiðjan og Sementsverksmiðja ríkisins.
- c. Síldarverksmiðjur ríkisins, Landssmiðjan og Ríkisprentsmiðjan Gutenberg.
- d. Oliufélög, sem flytja inn olíur, olíuvörur og annast sölu þeirra og dreifingu innanlands.

11. gr.

Fjárhæð landsútsvara skal vera sem hér segir:

- a. 5% af hagnaði ríkisfyrirtækja, samkvæmt 10. gr. a.
- b. 2% af heildarsölu stofnana þeirra, sem um getur í 10. gr. b.
- c. 10% af tekjum stofnana þeirra, sem um ræðir í 10. gr. c, sbr. 23. gr. laga þessara.
- d. 1½% af heildarsölu oliufélaga, sbr. 10. gr. d.

12. gr.

Skattstjórinn í Reykjavík annast álagningu landsútsvara samkv. 10.—11. gr.

Félagsmálaráðuneytið innheimtir landsútsvörin, samkv. gjaldskrá, sem skattstjórinn í Reykjavík lætur ráðuneytinu í té.

13. gr.

Tekjur Jöfnunarsjóðs, sbr. 9. gr., að frádrögnum útgjöldum samkvæmt stafliðum b og d—h í 8. gr., koma til úthlutunar til sveitarfélaganna samkvæmt ákvæðum þessarar greinar.

Fjórðungur landsútsvara, sem til falla í hverju sveitarfélagi, skal koma í hlut þess. Öðru úthlutunarfé skal skipt á milli sveitarfélaganna í réttu hlutfalli við íbúatölu hvers sveitarfélags hinn 1. desember árið á undan, þó þannig, að ekkert sveitarfélag fái hærra framlag en nemi 60% af samanlögðum fasteignasköttum og útsvörum gjaldársins, sbr. þó 8. gr. d.

14. gr.

Framlag Jöfnunarsjóðs til sveitarfélaganna samkvæmt 13. gr. skal greitt þrisvar sinnum á ári, fyrir 30. apríl, 30. september og 31. desember.

Nú kemst sveitarfélag eftir setningu laga þessara í vanskil með greiðslur vegna veittra ríkisábyrgða, og er ráðuneytinu þá heimilt að inna slíkar greiðslur af hendi af framlagi til sveitarfélagsins, eftir því sem til vinnst.

15. gr.

Aukaframlag skal greiða til þeirra sveitarfélaga, sem að dómi félagsmálaráðuneytisins skortir tekjur til greiðslu lögboðinna gjalda eða óhjákvæmilegra útgjalda, enda hafi þau lagt á fullt útsvar samkv. 25. gr. Heimilt er ráðuneytinu að krefjast þess, að þau sveitarfélög, sem slíkar aðstoðar njóta, innheimti fasteignaskatt með álagi samkv. 3. mgr. 3. gr.

Félagsmálaráðuneytið skal hlutast til um ýtarlega athugun á fjárreiðum og álagningarreglum sveitarfélags, sem þarfnast aukaframlags.

Slíkt aukaframlag skal eigi veita fyrir en að lokinni athugun og eftir að teknar hafa verið til greina þær aðfinnslur, sem athugunin hefur gefið tilefni til.

Um greiðslu aukaframlags gildir ákvæði 2. mgr. 14. gr.

Til þess að mæta útgjöldum samkvæmt grein þessari eru vaxtatekjur sjóðsins og fé það, sem ekki kemur til úthlutunar vegna ákvæðisins um 60% hámarkið, sbr. 2. mgr. 13. gr. Auk þess skal draga frá úthlutunarfé, sbr. 1. mgr. 13. gr., 5% af tekjum Jöfnunarsjóðs í þessu skyni.

16. gr.

Nú hefur fólksfækkun orðið í sveitarfélagi næstliðið ár, og skal þá viðkomandi sveitarfélag fá sérstakt aukaframlag úr Jöfnunarsjóði, sbr. e-lið 8. gr., enda sendi sveitarstjórn sjóðnum kröfu um það fyrir 15. júlí ár hvert. Framlagið skal vera meðalútsvar á íbúa í landinu í heild næstliðið ár margfaldað með íbúafækkunartölunni.

17. gr.

Félagsmálaráðherra hefur á hendi yfirstjórn Jöfnunarsjóðs. Skal sjóðurinn vera í vörzlu félagsmálaráðuneytisins, sem annast bókhald hans, úthlutun framlaga, greiðslur samkv. 8. gr., svo og afgreiðslur á vegum sjóðsins.

18. gr.

Fé sjóðsins skal ávaxtað í tryggri lánsstofnun.

19. gr.

Árlega skal semja reikning Jöfnunarsjóðs, sem endurskoðaður skal af ríkisendurskoðuninni.

Ársreikningar sjóðsins skulu birtir í B-deild Stjórnartíðinda.

20. gr.

Félagsmálaráðherra setur með reglugerð nánari ákvæði um starfsemi sjóðsins, þar á meðal um álagningu, áfrýjun úrskurða, gjalddaga og innheimtu landsútsvara, samkv. 9.—12. gr.

IV. KAFLI

Um útsvör.

21. gr.

Hver maður skal greiða útsvar til þess sveitarfélags, sem hann átti lögheimili í næstliðinn 1. desember samkvæmt þjóðskrá, eftir því sem nánar er ákveðið í lögum þessum.

22. gr.

Útsvarsskyldir eru þeir, sem um ræðir í 1.—4. gr., sbr. 6. gr. laga nr. 68 15. júní 1971, um tekjuskatt og eignarskatt, sbr. og lög nr. 22 9. marz 1956, um skatt- og útsvarsgreiðslur útlendinga, gjaldenda, sem eru á förum úr landi o. fl.

23. gr.

Útsvar skal leggja á tekjur þær, sem taldar eru í 7. gr. laga nr. 68 15. júní 1971, um tekjuskatt og eignarskatt, sbr. þó 10. gr. þeirra laga.

Frá tekjum þessum skal draga gjöld þau, sem talin eru í 11. gr. A-lið, B-lið 1. mgr. og C-lið, sbr. 15. gr. laga nr. 68/1971, hjá þeim, sem atvinnu reka eða sjálfstæða starfsemi í eigin nafni, þó ekki útleigu íbúðarhúsnæðis. Frádráttur samkvæmt þessum staflið skal þó aldrei hærri vera hjá gjaldanda en tekjur hans af atvinnurekstri og starfsemi.

Hafi gjaldandi tekjur af eignum, án þess að talið verði, að um atvinnurekstur sé að ræða, þar með talin útleiga íbúðarhúsnæðis, skal draga frá tekjum af þeim bein útgjöld þeirra vegna, þó ekki vaxtagjöld. Frá tekjum af íbúðarhúsnæði, sem gjaldandi notar sjálfur eða lætur öðrum í té án eðlilegs endurgjalds, skal engan frádrátt leyfa.

Nú vinnur einstaklingur eða hjón, annað hvort eða bæði, eða ófjarráða börn þessara aðila, við eigin atvinnurekstur eða sjálfstæða starfsemi, og skal þá skattstofn sem brúttótekjur þar af aldrei ákveðinn lægri í heild en ætla má, að laun þessara aðila, miðað við vinnuframlag þeirra, hefðu orðið, ef þeir hefðu unnið starfið í þágu annars aðila.

Heimilt er sveitarstjórn að undanþiggja bætur samkvæmt II. kafla laga nr. 67 20. apríl 1971, um almannatryggingar, útsvarsálagningu að nokkru eða öllu leyti.

Ráðherra getur með reglugerð sett nánari ákvæði um framkvæmd þessarar greinar.

24. gr.

Skattstjórar annast álagningu útsvara.

Ákvæði V.—VIII. kafla laga nr. 68/1971 gilda, eftir því sem við á, um útsvör, nema öðruvísi sé ákveðið í lögum þessum.

25. gr.

Útsvar skal vera 10% af tekjum næstliðins almanaksárs, sbr. 23. gr.

Álagningarprósenta útsvara þeirra gjaldanda, sem hafa lægri útsvarsskyldar tekjur en 450 000 krónur, skal lækka um 0.2 fyrir hvern heilan tug þúsunda, sem þær eru lægri en 450 000 krónur, en skal þó aldrei lægri vera en 5%.

Útsvar gjaldanda, sem hefur á framfæri sínu fleiri börn en þrjú innan 16 ára aldurs, skal lækka um 2 000 krónur fyrir hvert barn umfram þrjú.

26. gr.

Nú kemur í ljós, að útsvör samkvæmt 25. gr. reynast hærri en fjárhagsáætlunin segir til um, og skal þá lækka hvert útsvar að réttri tiltölu, unz hinni áætluðu upphæð, að viðbættum 5—10%, er náð.

Fella skal niður útsvör, sem eru kr. 2 500.00 og lægri.

Útsvar skal á lagt í heilum, hundruðum króna, þannig að lægri fjárhæð en 100 krónum skal sleppt.

27. gr.

Heimilt er sveitarstjórn að lækka útsvar gjaldanda:

- a. sem hefur á framfæri sínu fleiri börn en þrjú innan 16 ára aldurs, um allt að 2000 krónum fyrir hvert barn umfram þrjú, ef útsvar hans er lægra en 30 000 krónur;
- b. sem stundar nám í skóla sex mánuði eða lengur á ári;
- c. sem eldri er en 67 ára;
- d. af ástæðum, sem upp eru taldar í 1.—4. tölulið 52. gr. laga nr. 68/1971.

28. gr.

Skattstjóri skal hafa samráð við hlutaðeigandi sveitarstjórn við rannsókn og úrskurðun framtala til útsvarsálagningar. Sama gildir um áætlun tekna þeirra, sem ekki hafa skilað framtali innan lögboðins frests.

Sveitarstjórn ákveður, hvernig beita skuli ákvæðum 5. mgr. 23. gr. og 27. gr. um lækkun útsvara, og tilkynnir skattstjóra þar um fyrir 15. febrúar.

Skattstjóri eða umboðsmaður hans skal veita sveitarstjórnnum aðgang að skattframtölum.

Sveitarstjórn getur falið einum eða fleiri mönnum að annast störf þau, sem um ræðir í grein þessari.

Þeim, sem annast störf þessi, er bannað, að viðlagðri ábyrgð eftir ákvæðum almennra hegningarlaga um opinbera starfsmenn, að skýra óviðkomandi mönnum frá því, er þeir komast að í störfum sínum og varðar hagi gjaldþegna.

Skattstjóri semur skrá um útsvör í hverju sveitarfélagi í skattumdæmi sínu, þegar hann hefur lokið álagningu útsvaranna. Skrá þessa skal hann síðan senda hlut-

aðeigandi sveitarstjórn eigi síðar en 20. júní ár hvert. Sveitarstjórn annast innheimtu útsvara.

29. gr.

Gjalddagar útsvara skulu vera tveir. Annan helming útsvara skal greiða fyrir 15. júlí, en hinn helminginn fyrir 15. október.

Sveitarstjórn getur þó ákveðið aðra gjalddaga á útsvörum eftir þessum reglum:

- a. Með fimm jöfnum greiðslum, er falla í gjalddaga 1. febrúar, 1. marz, 1. apríl, 1. maí og 1. júní, má innheimta til greiðslu upp í útsvar yfirstandandi árs hjá hverjum gjaldanda fjárhæð, jafnháa allt að helmingi þess útsvars, sem honum bar að greiða næstliðið ár. Sveitarstjórn setur nánari reglur um þessar greiðslur fyrir 15. janúar ár hvert og auglýsi þær á þann hátt, er venjulegt er um almennar auglýsingar á hverjum stað. — Nú hafa tekjur gjaldanda á útsvarsárinu verið lægri en á næsta ári áður, svo að nemi 30% eða þar yfir, eða ástæður hans versnað með öðrum hætti svo mjög, að vænta megi þess, að mun lægra útsvar verði lagt á hann en árið áður, og getur hann þá krafizt lækkunar á útsvarsgreiðslum samkvæmt þessum staflíð. Sveitarstjórn eða nefnd, sbr. 4. mgr. 28. gr., ákveður lækkunina. Nú verður ljóst, þegar álagningu útsvara lýkur, að gjaldandi hefur þegar greitt meira en álagt útsvar, og skal þá endurgreiða það, sem ofgreitt var, ásamt $\frac{1}{2}\%$ vöxtum fyrir hvern mánuð eða hluta úr mánuði, sem féð var í vörzlu sveitarsjóðs.
- b. Álagt útsvar að frádregnu því, sem greiða ber samkvæmt a-lið, ber gjaldanda að greiða með allt að fimm jöfnum greiðslum á tímabilinu frá 1. ágúst til 1. desember eftir ákvörðun sveitarstjórnar, 1. ágúst, 1. sept., 1. okt., 1. nóv. og 1. des.
- c. Allar greiðslur samkvæmt þessari grein skulu inntar af höndum í heilum tug króna, eftir ákvörðun sveitarstjórnar.
- d. Vangreiðsla á útsvarshluta samkvæmt þessari grein veldur því, að allt útsvar gjaldandans á gjaldárinu fellur í eindaga 15 dögum eftir gjalddagann, þó ekki fyrr en 15. næsta mánaðar, eftir að álagningu er lokið.

30. gr.

- a. Kaupgreiðendur ábyrgjast, að útsvarsgjaldendur, sem þeir greiða kaup, standi skil á útsvari sínu, álögðu á gjaldárinu, á gjalddögum, sem ákveðnir verða samkvæmt 29. gr., eða þegar kaup fellur til útborgunar eftir gjalddaga, og er kaupgreiðanda rétt og skylt að halda eftir af kaupinu til útsvarsgreiðslunnar, enda hafi áður komið fram krafa frá sveitarstjórn til kaupgreiðanda um, að hann haldi eftir af kaupinu fyrir útsvarsgreiðslunni.
- b. Vilji sveitarstjórn haga innheimtunni á þann veg, sem segir í a-lið, skal hún senda hverjum kaupgreiðanda í tæka tíð tilkynningu um útsvör þeirra gjaldanda, sem kaupgreiðandi hefur í þjónustu sinni og ætlazt er til, að kaupgreiðandi greiði, og senda jafnframt þrírtaða kvittanaeyðublaðabók, er sýni glögggt, að um útsvarsgreiðslur sé að ræða. Skal kaupgreiðandi láta útsvarsgreiðanda í té slíka kvittun í hvert sinn, er hann greiðir upp í útsvar sitt. Samriti af kvittuninni ber kaupgreiðanda að skila, um leið og hann afhendir útsvarsgreiðsluna til sveitarsjóðs.
- c. Orðið kaup tekur til hvers konar kaups, launa, aflahlutar eða annarrar þóknunar, þ. á m. eftirlauna, hvort sem greitt er samkvæmt vinnusamningi, ákvæðisvinnusamningi eða öðrum samningum eða ákvörðunum.
- d. Kaupgreiðandi telst sérhver sá, sem innir framangreindar greiðslur af hendi, hvort heldur fyrir sjálfan sig eða aðra, þ. á m. kaupgreiðslustöðvar. Taki hlutarmaður aflahlut sinn og selji öðrum, telst kaupandinn kaupgreiðandi.
- e. Sveitarstjórn getur og gert kröfu um, að kaupgreiðendur haldi eftir af kaupum kaupþega til greiðslu á eldri útsvarsskuldum ásamt dráttarvöxtum og kostnaði.
- f. Til lúkningar greiðslum samkvæmt e-lið skal þó ekki haldið eftir meira en

- $\frac{1}{5}$ hluta af því kaupi, sem til útborgunar á að koma hverju sinni, hjá útsvarsgjaldanda, sem á fyrir heimili að sjá, en ella $\frac{1}{3}$. Ekki má krefja útsvarshluta af manni samkvæmt e- og f-liðum, ef kaup hans fullnægir ekki brýnustu lífsþörfum hans, að dómi framfærslunefndar.
- g. Allir kaupgreiðendur skulu, þegar sveitarstjórn krefst þess, skyldir til að láta henni í té skýrslu, munnlega eða skriflega, eftir því sem sveitarstjórn óskar, um nöfn starfsmanna, sem taka kaup hjá þeim, stöðu þeirra, fæðingardag og ár, heimilisfang, launakjör, upphæð kaups, hvernig kaup er greitt, gjalddaga og önnur atriði, sem sveitarstjórn óskar að fá vitneskju um vegna innheimtu útsvara af kaupi. Sveitarstjórn getur krafist um framangreindar skýrslur með munnlegri kröfu eða skriflegri svo og með almennri auglýsingu, og setur sveitarstjórn kaupgreiðendum frest til að skila skýrslum.
  - h. Allir, sem hafa með höndum atvinnurekstur með aðkeyptu vinnuafli verkafólks, skulu að kröfu sveitarstjórnar skyldir til að senda henni kaupskrár sínar eða afrit af þeim það snemma, að unnt sé að gera kröfu um útsvarsgreiðslur þeirra, er við kaup eiga að taka, áður en til útborgunar kemur.
  - i. Kaupgreiðandi, sem skyldur er að halda eftir af kaupi samkvæmt því, er í grein þessari segir, skal við hverja útborgun, þar með taldar hvers konar greiðslur upp í kaup, draga af kaupi útsvarsgjaldanda fjárhæð, er nægir, til greiðslu samkvæmt a-lið og heimilt að draga af kaupi samkvæmt e- og f-liðum, svo og 10% af kaupi daglaunafólks, þó ekki af lægri kaupupphæð en 1000 krónum, og skila sveitarstjórn því, sem þannig er haldið eftir, innan tveggja virkra daga frá útborgunardegi, og er sú greiðsla bindandi fyrir útsvarsgjaldandann. Nú er kaup greitt að einhverju leyti í öðru en peningum, svo sem með fæði, húsnæði eða öðrum hlunnindum, og skulu þá þessi hlunnindi talin með kaupgreiðslu á því verði, sem þau eru almennt metin til skatts á hverjum stað.
  - j. Nú hættir útsvarsgjaldandi að taka kaup hjá kaupgreiðanda, er krafinn hefur verið um greiðslu upp í útsvar hans, áður en umkrafin útsvarsskuld er að fullu greidd, og skal kaupgreiðandi þá tafarlaust tilkynna sveitarstjórn brottför útsvarsgreiðanda.
  - k. Útsvarsgjaldandi og kaupgreiðandi mega ekki slíta vinnusamningi fyrir það eitt, að krafizt hefur verið útsvarsgreiðslu af kaupi gjaldanda.
  - l. Ef kaupgreiðandi:
    1. vanrækir að láta sveitarstjórn í té umkrafaðar skýrslur og upplýsingar um útsvarsgjaldendur innan tiltekins frests,
    2. greiðir útsvarsgjaldanda kaup án þess að halda eftir þeirri fjárhæð, sem skylt er samkvæmt þessari grein,
    3. skilar eigi til sveitarstjórnar eða umboðsmanna hennar, svo sem hér segir í i- og j-liðum,
    4. tilkynnir ekki brottför útsvarsgreiðanda, svo sem segir í j-lið, þá ábyrgist hann sem geymslufé þá fjárhæð, sem var haldið eftir hjá útsvarsgjaldanda upp í skuld hans, en sem eigin útsvarsskuld það, sem halda hefði mátt eftir, ef kaupgreiðandi hefði ekki vanrækt skyldur þær, sem honum bar að rækja samkvæmt þessari grein. Má gera lögtak hjá kaupgreiðanda til tryggingar þessum skuldum eftir sömu reglum og gera hefði mátt lögtak hjá útsvarsgjaldanda sjálfum.
  - m. Útsvarsgjaldandi, sem ofgreitt hefur útsvar til kaupgreiðanda samkvæmt þessari grein, á rétt til endurgreiðslu beint úr sveitarsjóði, hvort sem kaupgreiðandi hefur greitt sveitarsjóðnum útsvarið eða ekki.
  - n. Sveitarstjórn setur nánari reglur um innheimtu útsvara eftir þessari grein.

31. gr.

Á sama hátt og með sömu viðurlögum og í 30. gr. segir getur sveitarstjórn eða innheimtumaður, er hún setur fyrir sig, krafizt útsvarsgreiðslu af kaupi gjald-

þegns hjá kaupgreiðanda í öðru sveitarfélagi svo og skýrslna um starfsmenn, sbr. g- og h-liði, þó ekki með almennri auglýsingu.

32. gr.

Hjón bera ábyrgð á útsvarsgreiðslu hvors annars, enda búi þau saman, þegar álagning fer fram.

33. gr.

Sama rétt og gjaldendur hafa til þess að kæra út af útsvari til skattstjóra og áfrýja úrskurðum til ríkisskattanefndar hafa og sveitarstjórnir, sem hlut eiga að máli.

34. gr.

Nú þykir sýnt, að innheimtar tekjur hrökkvi ekki til greiðslu gjalda á reikningsárinu, og getur þá sveitarstjórn ákveðið hækkun álagðra útsvara, sem svarar því, sem á vantar, þannig að öll útsvör verði hækkuð eftir ákveðnu hundraðshlutfalli.

Álögð útsvör, að viðbættri hækkun, mega ekki hærrí vera en fyrir er mælt í 25. gr.

35. gr.

Nú ákveður sveitarstjórn að nota heimild í 34. gr. um hækkun útsvara, og skal hún þá auglýsa þá ákvörðun sína í blöðum á staðnum eða með öðrum hætti. Viðbótargjöld þessi falla í gjalddaga viku eftir birtingu auglýsingarinnar.

36. gr.

Ef gjöld samkvæmt lögum þessum eru ekki greidd, áður en 2 mánuðir eru liðnir frá gjalddaga, skal greiða sveitarsjóði dráttarvexti af því, sem ógreitt er, 1½% fyrir hvern mánuð eða brot úr mánuði, sem liður þar fram yfir frá gjalddaga, unz gjaldið er greitt.

37. gr.

Gjöld samkvæmt lögum þessum svo og dráttarvexti má taka lögtaki, sbr. lög nr. 29 16. des. 1885.

38. gr.

Heimilt er sveitarstjórn að breyta gjalddögum þeirra gjalda, sem renna eiga í sveitarsjóð, til samræmis við gjalddaga útsvara.

39. gr.

Ríkisstjórninni er heimilt að gera samninga við stjórnir annarra ríkja um gagnkvæmar ívilnanir á útsvörum þeirra erlendra og íslenzkra aðila, sem eftir gildandi útsvarslögum ríkjanna eiga að greiða útsvar af sömu tekjum bæði á Íslandi og í einhverju öðru ríki.

40. gr.

Ráðherra er heimilt að setja nánari ákvæði með reglugerð um framkvæmd laga þessara.

41. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 1972 og koma til framkvæmda við álagningu útsvara og innheimtu fasteignaskatts á árinu 1972. Jafnframt eru úr gildi numin

lög nr. 51 10. júní 1964, sbr. þó 1. tl. ákvæða til bráðabirgða, lög nr. 67 23. desember 1964, lög nr. 67 21. maí 1965, lög nr. 43 6. maí 1966, lög nr. 59 16. apríl 1968 og lög nr. 69 12. maí 1970.

Ákvæði til bráðabirgða.

1. Á árinu 1972 má leggja á aðstöðugjald, samkvæmt III. kafla laga nr. 51/1964, þó þannig, að það skal ekki herra vera í hverju sveitarfélagi en nemi helmingi þess hundraðshluta, sem þar var á lagður sem aðstöðugjald á árinu 1971.

2. Á árinu 1972 er félagsmálaráðuneytinu heimilt að veita sveitarfélögum sérstakt aukaframlag, ef í ljós kemur, að ákvæði laga þessara reynast þeim óhagstæðari en lög nr. 51/1964. Slíkt framlag skal þó aðeins veita, ef hlutaðeigandi sveitarfélag innheimtir fasteignaskatt með fullu álagi, sbr. 3. mgr. 3. gr., leggi á útsvar án afsláttar samkv. 26. gr. og fullt aðstöðugjald samkvæmt 1. tl. þessara ákvæða til bráðabirgða.

Heimilt er að endurgreiða Jöfnunarsjóði úr ríkissjóði framlög, sem veitt eru samkvæmt þessu ákvæði.

3. Gjaldldagi fasteignaskatts á árinu 1972 skal vera 15. marz, sbr. þó 4. gr. i. f. Hafi sveitarstjórn þá innheimt fasteignaskatt, skv. lögum nr. 51/1964, skal endurgreiða gjaldendum það, sem ofgreitt kann að vera.

4. Fjármálaráðherra er heimilt að ákveða breytingu á hinu nýja fasteignamati til samræmis við verðlag í árslok 1971.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta.

Frumvarp þetta er samið af nefnd, sem félagsmálaráðherra skipaði með bréfi, dags. 16. ágúst 1971, til að endurskoða gildandi löggjöf um tekjustofna sveitarfélaga. Í nefndinni eiga sæti Alexander Stefánsson, oddviti, Jóhann Hermannsson, bæjarfulltrúi, Ólafur Jónsson, framkvæmdastjóri, Steinunn Finnbogadóttir, borgarfulltrúi og Hjálmar Vilhjálmsson, ráðuneytisstjóri, sem jafnframt var skipaður formaður nefndarinnar.

Ríkisstjórnin hefur gert nokkrar breytingar á frumvarpi nefndarinnar.

Helstu breytingar frá gildandi lögum um tekjustofna sveitarfélaga, sem felast í frumvarpinu, eru þessar:

1. Í stað stighækkandi tekjuútsvars komi ákveðinn hundraðshluti af tekjum, sbr. 23. gr. frumvarpsins, sem nema skal 10%. Þó er gert frávik til lækkunar á lægri tekjum en 450 000 krónum, en útsvarsprósenta skal þó ekki lægri vera en 5. Einnig er gert ráð fyrir sérstakri lækkun hjá gjaldendum með fleiri en þrjú börn. Útsvör verði ekki lögð á félög. Þá er lagt til, að eignaútsvör verði felld niður, svo og ákvæðin um skiptingu einstakra útsvara á milli sveitarfélaga. Ýmis vandkvæði hafa jafnan verið í sambandi við framkvæmd ákvæðanna um útsvarsskipti. Ásókn um slík skipti verður tiltölulega lítil, ef frumvarp þetta verður að lögum, þar eð útsvör verða ekki lögð á félög.

2. Fasteignaskattar af íbúðarhúsnæði og fasteignum tengdum landbúnaði verði ½%, en 1% af öðrum fasteignum með heimild handa sveitarfélögum að hækka skattinn um allt að 50%.

3. Gert er ráð fyrir, að eignaútsvör og aðstöðugjöld falli niður. Þó er lagt til, að heimilt verði að leggja á aðstöðugjald á árinu 1972, sem þó má ekki herra vera í hverju sveitarfélagi en nemi helmingi þess hundraðshluta, sem þar var á lagður á árinu 1971, sbr. ákvæði til bráðabirgða.

4. Lagt er til, að Jöfnunarsjóður veiti samtökum sveitarfélaga í einstökum landshlutum framlag eftir nánari ákvörðun ráðherra og megi verja í því skyni og í framlag til Sambands íslenskra sveitarfélaga samtals allt að 2% af árlegum tekjum Jöfnunarsjóðs.

5. Í sambandi við aukaframlög til þeirra sveitarfélaga, sem skortir tekjur til greiðslu óhjákvæmilegra gjalda, er lagt til, að slík framlög megi veita, þó að hlutaðeigandi sveitarfélög hafi ekki innheimt fasteignaskatta með álagi. Hins vegar er gert ráð fyrir heimild ráðuneytisins til að krefjast þess, að þau sveitarfélög, sem slíkrar aðstoðar njóta, innheimti fasteignaskatt með fullu álagi.

Gert er ráð fyrir, að við gildistöku frumvarpsins verði eftirtaldar breytingar gerðar:

1. Framlag sveitarfélaga til lífeyristrygginga verði fellt niður.
2. Framlag sveitarfélaga til sjúkratrygginga verði lækkað um helming.
3. Kostnaði sveitarfélaga vegna löggæzlu verði af þeim létt.
4. Persónuþjöld til lífeyristrygginga almannatrygginga verði felld niður.
5. Þjöld hinna tryggðu til sjúkrasamlaga verði felld niður.

Samkvæmt framanrituðu má ætla, að tekjuöflun sveitarfélaganna sé vel borgið. Einkum er það mikilsvert, að tekjustofnar þeir, sem gert er ráð fyrir í frumvarpinu, eru ekki eins háðir sveiflum og stíghækkandi tekjuútsvör eru. Gera má þó ráð fyrir því, að einstök, að visu mjög fá sveitarfélög fái e. t. v. ekki eins hagstæða tekjuöflun á næsta ári og þau fengu a. m. k. miðað við árið 1971, en í ákvæði til bráðabirgða er gert ráð fyrir sérstöku aukaframlagi, þegar svo stendur á. Mörg sveitarfélög munu hins vegar veita meiri eða minni afslátt samkvæmt 26. gr. Nokkur sveitarfélög munu e. t. v. þurfa eitthvert álag á fasteignaskatt, sbr. 3. mgr. 3. gr., til þess að ná endum saman.

Hér fara á eftir athugasemdir við einstakar greinar frumvarpsins:

Um 1.—2. gr.

Þarfnast ekki skýringa.

Um 3. gr.

Samkvæmt gildandi lögum eru öll hús í sama gjaldflokki án tillits til afnota. Lagt er til, að íbúðir og íbúðarhús með tilheyrandi lóðarréttindum verði í lægri skattflokki en aðrar húseignir, en gert er ráð fyrir tveim skattflokkum, en nú eru skattflokkar þrír. Auk íbúðanna eru í lægri skattflokknum erfðafestulönd og jarðeignir, sem ekki eru nytjaðar til annars en landbúnaðar, útihús og mannvirki á bújörðum, sem tengd eru landbúnaði. Lagt er til, að allar aðrar fasteignir, sem metnar eru í fasteignamati, verði skattlagðar í hærri skattflokknum, sem er tvöfalt hærri en hinn skattflokkurinn.

Samkvæmt gildandi lögum getur sveitarstjórn þrefaldað fasteignaskatt með reglugerð, sem ráðherra staðfestir. Mörg sveitarfélög hafa notað þessa heimild. Lagt er til, að sveitarstjórn hafi heimild til að hækka skattinn um 50% og að ekki þurfi að leita staðfestingar ráðherra á þeirri hækkun.

Gera má ráð fyrir, að skattur samkvæmt 2. mgr. nemi á öllu landinu ca. 525 millj. króna á ári. Á árinu 1971 var fasteignaskattur alls 127.7 millj. króna.

Um 4. gr.

Þessi grein er samhljóða 4. gr. laganna að öðru leyti en því, að lagt er til, að yfirfasteignamatsnefnd skeri úr ágreiningi í stað ráðherra, eins og nú er. Gera verður ráð fyrir ágreiningsefnum vegna ákvæðis 3. gr. frumvarpsins um sköttun húseigna eftir afnotum, sem eðlilegt er að leggja undir úrskurð matsaðila. Ágreiningi um gjaldskyldu eða gjaldstofn hefur ekki verið skotið til ráðherra samkvæmt núgildandi lögum.

Um 5. gr.

Sumir eru þeirrar skoðunar, að undanþágur eigi engar að vera nema vegna erlendra sendiráða. Vissulega væri það til bóta, ef unnt væri að komast hjá þessum

undanþágum. Á það ber hins vegar að líta, að þær stofnanir, sem lagt er til, að undanþegnar verði fasteignaskatti, eru í eðli sínu ekki vænlegir skattgreiðendur. Það er því lagt til, að gildandi ákvæði verði látin standa, og bætt við nokkrum hliðstæðum stofnunum, svo sem endurhæfingarstöðvum, barnaheimilum, bóka-söfnum og öðrum safnhúsum. Með öryrkjaheimilum er átt við leiguíbúðabyggingar Öryrkjabandalags Íslands.

Vegna þeirrar verulegu hækkunar á fasteignaskatti, sem óhjákvæmilega leiðir af frumvarpinu, ef að lögum verður, þótti nauðsynlegt að setja ákvæði um heimild handa sveitarstjórnnum til þess að lækka eða fella niður fasteignaskatt þeirra aðila, sem um ræðir í síðustu mgr. greinarinnar, svo sem þar er lagt til. Heimild þessi er þröng, þar eð hún nær aðeins til elli- og örorkulífeyrisþega og kemur því aðeins til greina, að efnahagur þeirra og afkoma sé slík, að þeir geti ekki mætt hækkuðum útgjöldum vegna opinberra gjalda.

Um 6. gr.

Samkvæmt 3. gr. frumvarpsins er gert ráð fyrir flokkun húseigna í gjaldflokka eftir afnotum, þannig að íbúðir komi í lægri gjaldflokk en aðrar húseignir, eins og áður greinir. Ef í sömu húseign, sem metin er sem ein heild, er bæði íbúðarhúsnæði og t. d. verzlun eða iðnaður, þarf að skipta matsverði eignarinnar á milli íbúðarhúsnæðis og annarra afnota í réttu hlutfalli við afnot hvors um sig. Hér er lagt til, að matsmenn þeir, sem annast mat nýbygginga og endurbóta fasteigna, ákveði þessa skiptingu.

Um 7. gr.

Þarfnast ekki skýringa, sbr. 7. gr. laga nr. 51/1964.

Um 8. gr.

Grein þessi svarar til 15. gr. laga nr. 51/1964 og er samhljóða henni, að öðru leyti en því, að gert er ráð fyrir styrk til landshlutasamtaka sveitarfélaga, sbr. f-lið, svo sem áður greinir. Staflíðir g og h eru teknir upp í samræmi við gildandi lög.

Um 9. gr.

Ákvæði þessi eru í samræmi við gildandi lög.

Um 10. gr.

Grein þessi er samhljóða 17. gr. laga nr. 51/1964, en Viðtækjaverzlun ríkisins, sbr. b-lið, er sleppt, þar eð hún hefur verið lögð niður.

Um 11. gr.

Greinin svarar til 18. gr. laga nr. 51/1964. Lagt er til, að landsútsvör fyrirtækja, sem um ræðir í 10. gr. c, verði ákveðin eins og útsvör einstaklinga með 10% af tekjum samkvæmt 23. gr. frv.

Um 12. gr.

Þarfnast ekki skýringa, sbr. 19. gr. laga nr. 51/1964.

Um 13. gr.

Ákvæði þessi eru í samræmi við gildandi lög.

Um 14. gr.

Greinin samsvarar 21. gr. laga nr. 51/1964, en lagt er til, að breytt verði greiðslu-dögum framlagsins, Greiðsla sú, sem innt er af hendi 15. janúar, hefur verið talin

til næstliðsins almanaksárs í reikningum sjóðsins. Í samræmi við það er lagt til, að allir greiðsludagar verði fluttir fram um hálfan mánuð.

Um 15. gr.

Hér eru ákvæði um greiðslu aukaframlaga til þeirra sveitarfélaga, sem skortir tekjur til greiðslu óhjákvæmilegra útgjalda. Vísast til þess, sem áður er sagt um þessi ákvæði.

Ákvæði 2.—4. mgr. svara til 1., 2. og 4. mgr. 22. gr. laga nr. 51/1964.

Í síðustu mgr. þessarar greinar er lagt til, að fé til greiðslu aukaframlaga verði aukið úr 4% í 5% af tekjum sjóðsins.

Um 16. gr.

Ákvæðin eru samhljóða 5. gr. laga nr. 69/1970, en hér er þó lagt til, að fólksfækkunarframlag verði miðað við meðalútsvar á íbúa í landinu í heild.

Um 17.—20. gr.

Þarfnast ekki skýringa, sbr. 23.—26. gr. laga nr. 51/1964.

Um 21. gr.

Þarfnast ekki skýringa.

Um 22. gr.

Ákvæðin um útsvarsskylduna eru ekki verulega frábrugðin gildandi lögum að öðru leyti en því, að ekki er gert ráð fyrir, að útsvör verði lögð á félög.

Um 23. gr.

Ákvæði greinarinnar eru skilgreining á því, hvaða tekjur það eru, sem útsvar verður miðað við. Aðalreglan er sú, að tekjurnar eru hinar sömu og um ræðir í 7. gr. laga nr. 68/1971, um tekjuskatt og eignarskatt. Frá þessari aðalreglu eru mikilsverðar undantekningar. Lagt er til, að sveitarstjórn sé heimilt að ákveða, að útsvör verði ekki lögð á bætur almannatrygginga samkv. II. kafla laga nr. 67/1971. Í öðru lagi skal draga frá gjöld vegna atvinnurekstrar, svo sem nánar greinir í 11. gr., sbr. 15. gr. laga nr. 68/1971, þó svo, að slíkur frádráttur skal aldrei meiri vera en nemur tekjum af atvinnurekstrinum. Í þriðja lagi er sérregla um tekjur af eignum, sem ákveður, að vaxtagjöld verði ekki frádráttarbær og að engan frádrátt skuli leyfa vegna íbúðarhúsnæðis, sem gjaldandi notar sjálfur eða lætur öðrum í té án eðlilegs endurgjalds. Loks er svo lagt til, að þegar um er að ræða eigin atvinnurekstur eða sjálfstæða starfsemi, skuli skattstofn af slíkri starfsemi aldrei ákveðinn lægri en ætla má, að laun gjaldanda hefðu orðið fyrir störf hans við starfsemina, ef hann hefði unnið þau í þjónustu annarra.

Lagt er til, að ráðherra geti sett nánari ákvæði um framkvæmd þessarar greinar með reglugerð.

Um 24. gr.

Lagt er til, að skattstjórar annist álagningu útsvara, sbr. þó 28. gr., og að um hana, fresti, tilkynningar, kærur, úrskurði, áfrýjun, endurreikning, viðurlög og sektir fari eftir ákvæðum V.—VIII. kafla laga nr. 68/1971, eftir því sem við á, nema öðruvísi sé ákveðið í lögum þessum. Sem dæmi má nefna ákvæði 51. gr. laga nr. 68/1971 um, að sektir renni í ríkissjóð. Samkvæmt þessari grein frumvarpsins renna slíkar sektir í sambandi við útsvör að sjálfsögðu í hlutaðeigandi sveitarsjóð.

Um 25. gr.

Í stað stighækkandi tekjuútsvars kemur ákveðinn hundradshluti af tekjum, sbr. 23. gr., sem nema skal 10%, svo sem nánar greinir í 1. tl. almennra athugasemda við frumvarpið.

Til skýringar á 1. og 2. mgr. þessarar greinar fer hér á eftir yfirlit um útsvör gjaldenda í sveitarfélagi, sem engan afslátt gæfi, og í öðru, sem gæfi 20% afslátt, sbr. 26. gr.

Útsvarsskyldar tekjur	án afsláttar	Útsvar með 20% afslætti
500 000 kr.	50 000 kr.	40 000 kr.
450 000 —	45 000 —	46 000 —
400 000 —	36 000 —	28 800 —
350 000 —	28 000 —	22 400 —
300 000 —	21 000 —	16 800 —
250 000 —	15 000 —	12 000 —
200 000 —	10 000 —	8 000 —
150 000 —	7 500 —	6 000 —
100 000 —	5 000 —	4 000 —
60 000 —	3 000 —	—
50 000 —	—	—

Um 26. gr.

Grein þessi svarar til 34. gr. og 35. gr. laga nr. 51/1964, en útsvar má þó ekki hækka frá ákvæðum 25. gr., og 2500 króna útsvar og lægra í öllum sveitarfélögum fellur niður.

Um 27. gr.

Heimildir til að lækka útsvör, sem um ræðir í greininni, þarfnast ekki skýringa, en geta má þess, að heimildir, sem um ræðir í d-lið greinarinnar, eru svipaðar gildandi ákvæðum, sbr. 33. gr. laga nr. 51/1964.

Um 28. gr.

Grein þessi geymir í raun og veru sama efni og er í 37.—46. gr. laga nr. 51/1964. Hér er þó ekki gert ráð fyrir, að sveitarstjórnir leggi á útsvör, svo sem heimilað er í 45. gr. laganna. Lagt er til, að skattstjórar geri það í samráði við sveitarstjórnirnar, svo sem nánar segir í greininni. Ef ágreiningur verður milli sveitarstjórnar og skattstjóra og skattstjóri ákveður gjaldstofn á annan veg en sveitarstjórn kýs, getur sveitarstjórn áfrýjað úrskurði skattstjóra til ríkisskattanefndar, sbr. 33. gr. frumvarpsins. Ýmis ákvæði í 37.—46. gr. gildandi laga eru óþörf, sbr. 24. gr. frumvarpsins.

Um 29.—32. gr.

Greinar þessar eru samhljóða 47.—50. gr. gildandi laga.

Um 33.—41. gr.

Þarfnast ekki skýringa, sbr. 57., 59., 60., 62., 63., 66. og 67. gr. gildandi laga.

Geta má þess, að lagt er til, að dráttarvextir verði hækkaðir úr 1% á mánuði í 1½%. Ekki er gert ráð fyrir, að útsvör verði frádráttarbær við útsvarsálagningu, eins og nú er, en sú regla hefur verið mikils virði í sambandi við innheimtuna. Ef sveitarfélög innheimta dráttarvexti eins og lög gera ráð fyrir, mun það greiða mjög fyrir skilvisri greiðslu gjaldanna. Með hækkun dráttarvaxta, eins og lagt er til, mun innheimtan ganga betur, ef ákvæðunum um dráttarvexti er á annað borð fylgt.